

Един опитен коментатор сполучливо нарече споразумението с Иран „100 страници надежда“. Определението е сполучливо, защото надеждата и реалността са различни неща. В този еуфоричен за дипломацията „исторически“ момент няма как да се определи колко процента реалност има в споразумението. Поне засега, защото в такива „големи сделки“, в които се пресмятат военностратегически баланси, петрол, ядрена енергия и много долари, нещата винаги са не особено... реални. Пък и Иран винаги досега е имал характер да превръща ядрените си амбиции в „дипломатически оксиморон“. Иранците, като никой друг, практикуват дипломацията като хора, които много обичат да играят на ребуси и винаги да умеят да държат „дипломатическите канали“ отворени, особено с европейците, които винаги са имали слабост към „стратегия на прегръдката“. Това бе доказано през годините. Иранската ядрена рулетка така се въртеше, че стана всекидневие състоянието „преговаряме, но не се договаряме докато не се намали цената на стоката, която някога трябва да се купи“. Даже през годините се стигна дотам, че Иран стана част от стратегическия диалог между САЩ и Европа от една страна, и от друга между САЩ и Русия. Иранските ядрени амбиции винаги са били в „подковата“ както наричат „ядрения клуб“ или Съвета за сигурност на ООН.

И наистина сега картината изглежда проста. Там, където няма високообогатен уран и обработен за оръжие плутоний, няма как да има атомна бомба. Само че в света на международните отношения и още повече при ядрените свойства на международната политика, прости неща няма. Иранското ядрено предизвикателство от десетилетия се бе постлало като тежък персийски килим върху глобализираната дипломация, търговия и икономика. Така бе поне от 1995 г., когато тогавашният американски президент Бил Клинтън наложи ембарго срещу Техеран, за да спре продажбата на руски ядрен реактор за Иран. Тогава Китай тихо не възразяваше, Русия при Борис Елцин твърдеше, че не вижда нищо нередно, а Европа и особено Германия работиха с режима на Ислямската република под мотото „критичен диалог“.

Изобщо съмненията, че Техеран може да си направи атомна бомба висяха над всеки дипломатически опит. Иран винаги отговаряше с познатото изречение за атомната енергия за граждански цели, а светът не можеше да си обясни защо му е на Техеран ядрена енергетика при положение, че е вторият износител на петрол в ОПЕК. Нещата станаха много сложни след 2003 г., когато избухна геополитическият кратер заради Ирак. Даже тогавашният военен министър на САЩ Доналд Ръмсфелд видя връзката на режима в Техеран с „Ал Кайда“ като несъмненна, защото в Иран се разхождали близки познати на Осама бин Ладен. Това не бе доказано. Натоварването дойде и от факта, че две трети от иракското население са шиити, т.е. „религиозни братя“ на иранците. Самият Иран обаче попадна в особена ситуация след промяната на геополитическото пространство между Средиземно море и Централна Азия. Той просто граничи с Афганистан и Ирак, две страни, контролирани дълго време от САЩ. Това бе твърде

неудобно положение, толкова неудобно даже в сравнение с 1979 г., когато ислямската революция докара аятоласите на власт, а швейцарците станаха коректните посредници в отношенията между Вашингтон и Техеран. Най-невралгичната причина, която през годините изнервяше геополитическите стратегии бе палестинско-израелския конфликт. Няма как и сега това да не изнерви до краен предел държавата Израел, която винаги е твърдяла, че договарянето с Иран по ядрената тема ще е историческа грешка с тежки последствия. Даже преди години запознати твърдяха, че бившият израелски премиер Ариел Шарон бил задал един въпрос на президента Джордж Буш така: „Вие ли ще спрете иранците или ние да свършим тази работа?“. Сега няма как и сегашният израелски премиер Беньямин Нетаняху да не е, меко казано, силно смутен. Според него споразумението ще подхрани Техеран със „стотици милиарди долари, които ще му позволят да спонсорира световния тероризъм. Всъщност, със сигурност започва една нова фаза в отношенията на Израел със САЩ и Европа, която е много трудна за прогнозиране. Както е трудно да се предвиди какви рефлексии ще има това върху мирния процес между израелци и палестинци. Да не говорим, че и много други страни в региона няма как да са в най-доброто си настроение. Нито Саудитска Арабия, нито Египет ще останат безразлични към ядрената енергия на Иран. Даже Турция би имала мотив да се притеснява, защото кюрдската ѝ част граничи с Иран.

Със сигурност подписаното споразумение ще е още по-интересно като нов мотив за изстудените отношения между САЩ и Русия. Интересно ще е и как ще се отрази върху вътрешното противоборство между демократи и републиканци в САЩ.

В крайна сметка споразумението с Иран може и да изглежда като 100 процента надежда докато споразумението гарантира, че Иран ще остане в „затворен ядрен цикъл“ и няма да обогатява световната политика с обогатен уран най-малко през следващите 15 години. То обаче със сигурност е поне 50 процента доказателство, че в „матрицата“ на външната политика военният конфликт не е единственият сценарий. А от това светът повече от всякога има нужда в момент когато дрънкането на оръжие заради Украйна е станало непоносимо. Бъдещето все пак трябва да се случи.